

آموزش احکام و نماز

ویژه‌ی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه ذهنی

(پایه پنجم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت تشخیص، پیشگیری، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲.....سخنی با دانش آموزان عزیز

بخش اول: احکام

۳.....چگونه وضو بگیریم

۴.....چه چیزهایی وضو را باطل می کند

۵.....مکان نمازگزار

بخش دوم: نماز

۶.....آموزش نماز سه رکعتی

۱۶.....خودآزمایی

۱۸.....مناجات

۱۹.....منابع

سخنی با دانش آموزان عزیز:

وقتی انسان به سن تکلیف می رسد، بر او واجب می شود که تکالیف دینی را انجام دهد. نماز، روزه، و... نمونه هایی از تکالیف دینی هستند. انجام این تکالیف موجب سعادت ما در دنیا و جهان آخرت می شود. ما برای این که با تکالیف دینی آشنا شویم و به آن ها عمل کنیم باید از مرجع تقلید خود پیروی کنیم.

مراجع تقلید تمام احکام دینی را در کتاب هایی به نام رساله ی توضیح المسائل نوشته اند. ما می توانیم با کمک بزرگ تر ها به رساله مراجعه کنیم و احکام دینی را یاد بگیریم.

هم چنین کتاب هایی به نام استفتائات وجود دارد که مراجع تقلید در آن به سوال های دینی مردم پاسخ داده اند و ما با خواندن آن ها می توانیم اطلاعات زیادی در مورد احکام دینی به دست آوریم.

در این کتاب بخش هایی از احکام دینی را برای شما آورده ایم که توضیح کامل این احکام در رساله ی توضیح المسائل آمده است. امیدواریم که این احکام را یاد بگیرید و به آنها عمل کنید.

با آرزوی قبولی عبادت های شما عزیزان

چگونه وضو بگیریم؟

برای خواندن نماز، ابتدا وضو می گیریم و خود را برای راز و نیاز با خدا آماده می کنیم.

قبل از وضو باید حواسمان باشد که:

- در صورت استفاده از مواد آرایشی، چرب یا کثیف بودن اعضای وضو، دست ها و صورتمان را با آب تمیز بشوییم.
- اگر ناخن ها لاک دارد و یا چیزی به دست و صورت و یا پای ما چسبیده است باید حتماً پاک کنیم تا آب به پوست ما برسد.

برای وضو گرفتن به ترتیب ، کارهای زیر را انجام می دهیم:

* بعد از شستن دستها، با دست راست آب را بر بالای پیشانی یعنی جایی که موی سر می روید، می ریزیم و تا زیر چانه می شوئیم. (باید دقت کنیم که تمام صورت شسته شود.)

* با دست چپ، آب را بالای آرنج راست ریخته و تا نوک انگشتان دست راست را می شوئیم. (باید دقت کنیم که تمام دست شسته شود.)

* با دست راست، آب را بالای آرنج چپ ریخته و دست چپ را مانند دست راست می شوئیم.

* با دست راست از بالا به پایین روی سرمان را مسح می کشیم.

* با دست راست، پای راست را از نوک انگشتان تا روی پامسح می کشیم.

* با دست چپ، پای چپ را از نوک انگشتان تا روی پامسح می کشیم.

با انجام این کارها به همان ترتیبی که گفتیم ، وضو گرفته ایم و می توانیم با این وضو نماز یا قرآن بخوانیم .

در هنگام وضو گرفتن باید توجه کنیم که:

- اگر انگشتر در دست داریم یا باید آن را از انگشت بیرون بیاوریم و یا حواسمان باشد که آب به آن قسمت از پوست که زیر انگشتر است برسد.
- باید کارهای وضو را به ترتیب انجام دهیم .
- باید بین مراحل انجام وضو فاصله نیندازیم.

- اگر استفاه از آب برای ما ضرر داشته باشد، نباید وضو بگیریم و باید به جای وضو تیمم کنیم.
- نحوه ی تیمم کردن در رساله ی توضیح المسائل آمده است.

آیا می دانید چه چیزهایی وضو را باطل می کند؟

اگر بعد از وضو یکی از شرایط زیر برای انسان اتفاق بیفتد، وضویش باطل می شود و باید دوباره وضو بگیرد، مانند:

- دستشویی کردن (بیرون آمدن ادرار و مدفوع)
- خارج شدن باد معده
- خوابیدن (اگر بعد از گرفتن وضو بخوابیم، وضوی ما باطل می شود .)
- بی هوش شدن و ...

مکان نماز گزار:

نماز گزار باید در جایی نماز بخواند که غصبی نباشد.

- اگر انسان در مکان غصبی نماز بخواند ، نمازش باطل است.
- اگر انسان بخواهد در مکانی که مال خودش نیست ، نماز بخواند باید اجازه بگیرد.
- در هنگام نماز باید جایی که پیشانی را بر آن می گذاریم نجس نباشد و پاک باشد.
- در هنگام نماز باید جایی که پیشانی را بر آن می گذاریم بی حرکت باشد .
- نماز خواندن در اتومبیل و قطار و... که ایستاده اند و حرکت نمی کنند، اشکالی ندارد.

نماز خواندن در مسجد ثواب زیادی دارد.

* در دین اسلام انجام بعضی از کارها **مکروه** است. یعنی بهتر است آن کار را انجام ندهیم .
خواندن نماز در بعضی جاها مانند نماز خواندن در آشپزخانه، روبه روی عکس و مجسمه و... مکروه است.

توجه: انسان خردمند برای انجام هر کاری به سراغ متخصص آن رشته می رود، ما هم برای یاد گرفتن احکام دین به متخصص احکام دینی مراجعه می کنیم.

به مجتهدی که به او مراجعه می کنیم تا احکام دین را از او یاد بگیریم، "**مرجع تقلید**" می گویند.

بخش دوم :

آموزش نماز

سه رکعتی

پیامبر(ص) درباره ی نماز می فرماید: " نماز کلید بهشت است."

دانش آموزان عزیز به شما تبریک می گوئیم که تصمیم گرفتید نماز خواندن را یاد بگیرید. همان طور که در کتاب های درسی خوانده اید ، خداوند در قرآن کریم ما مسلمانان را به نماز خواندن دعوت کرده است . هم چنین بزرگان دینی در مورد نماز ، سفارش های زیادی به ما کرده اند.

در دین اسلام، نماز خواندن ارزش زیادی دارد .انسان مسلمان وقتی نماز می خواند ، در واقع با خدای خود حرف می زند و با خداوند یکتا راز و نیاز می کند .

ما هم از خداوند مهربان می خواهیم یاری تان کند تا با مسائل نماز بیش تر آشنا شوید و دوستان خود را هم به نماز خواندن تشویق کنید.

« ان شاء الله خداوند از همه ی بندگان راضی و خشنود باشد.»

"مثل یاس"

وقتی اذان مغرب

پیچید در خیابان

در من شکفت باغی

باغی به نام قرآن

رفتم وضو گرفتم

در حوض توی مسجد

شد سینه ام پر از گل

از رنگ و بوی مسجد

باغی زسبزه و گل

در چشم خود نشاندم

من در صف جماعت

رفتم نماز خواندم

وقتی به خانه رفتم

دیدم که مثل یاسم

بوی گلاب می داد

هم دست و هم لباسم

"شعر از: جعفر ابراهیمی"

امام خمینی (ره) فرمودند:

" نماز بالاترین ذکر خداوند است "

نماز سه رکعتی:

نماز مغرب یک نماز سه رکعتی است و آن را به ترتیب زیر می خوانیم:

*- برای خواندن نماز مغرب اول روبه قبله می ایستیم و دست ها را کنار گوش ها می بریم و نیت می کنیم:

"سه رکعت نماز مغرب می خوانم برای رضای خدا ،
قربه الی الله"

بعد از نیت الله اکبر می گوئیم.

سپس رکعت اول و دوم را مانند نماز صبح می خوانیم، یعنی:

*- بعد از گفتن "الله اکبر"، دست ها را پایین آورده و سوره ی حمد و توحید را می خوانیم.(می توانیم به جای سوره ی توحید یکی دیگر از سوره های قرآن را هم بخوانیم).

سوره ی حمد:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ*

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ*

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ*

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ*

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ*

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ*

سوره ی توحید:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ*

اللّٰهُ الصَّمَدُ*

لَمْ یَلِدْ و لَمْ یُولَدْ*

وَلَمْ یَكُنْ لَهٗ کُفُوًا اَحَدٌ*

*- بعد از تمام شدن حمد و سوره به رکوع می روییم . یعنی خم می شویم

و دستها را روی زانو قرار می دهیم و می گوییم:

سبحان ربی العظیم و بحمده

و یا ۳ بار می گوییم: سبحان الله

*- سپس می ایستیم

*- و بعد به سجده می رویم و می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمدہ

و یا ۳ بار می گوئیم: **سبحان اللہ**

*- سپس می نشینیم و دوباره به سجده می رویم.

سجدهی دوم را مانند سجدهی اول به جا می آوریم.

یعنی می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمدہ

و یا ۳ بار می گوئیم: **سبحان اللہ**

سپس بلند می شویم و می ایستیم و رکعت دوم نماز را شروع می کنیم. یعنی حمد و سوره را می خوانیم .

*- سپس دست هارا رو به روی صورت خود گرفته و دعا می خوانیم. می توانیم در قنوت این دعا را بخوانیم:

" ربنا آتنا فی الدنیا حسنه و فی الاخره حسنه و قنا عذاب النار "

*- بعد از قنوت به رکوع می‌رویم و بلند می‌شویم و سجده را به جا می‌آوریم.

*- بعد از سجده‌ی اول می‌نشینیم و سپس سجده‌ی دوم را مانند سجده‌ی اول می‌خوانیم و می‌نشینیم و تشهد را می‌خوانیم . یعنی می‌گوییم:

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له

و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

اللهم صل على محمد و آل محمد

*وقتی تشهد را خواندیم بلند می‌شویم و می‌ایستیم و سه مرتبه "تسبیحات اربعه" را می‌گوییم:

سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر

*- بعد به رکوع می رویم و می گوئیم :

سبحان ربی العظیم و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

*- سپس می ایستیم و بعد به سجده می رویم و می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

*- بعد می نشینیم و دوباره به سجده می رویم و سجدهی دوم را مانند سجدهی اول به جا می آوریم یعنی می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

*- وقتی ذکر سجده را گفتیم، می نشینیم و تشهد را می خوانیم:

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

اللهم صل علی محمد و آل محمد

*- در ادامه "سلام" نماز را می گوئیم و نماز را تمام می کنیم:

السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و برکاته

السلام علينا و على عباد الله الصالحين

السلام عليكم و رحمه الله و برکاته

امام حسين (ع) و نماز:

هنگامی که امام حسین (ع) برای نماز آماده می شد ، بهترین لباس خود را می پوشید.
از امام حسین (ع) پرسیدند: چرا بهترین لباس خود را می پوشید؟ امام حسین (ع) پاسخ می دادند:
"زیرا خداوند زیبا است و زیبایی را دوست دارد. پس من هم برای راز و نیاز با پروردگارم

لباس زیبا می پوشم."

افرادی که پیش از نماز مسواک می زنند، با شادابی وضو می گیرند، اذان و اقامه می گویند و لباس مناسب و پاکیزه می پوشند ، در هنگام نماز احساس می کنند به خداوند نزدیک تر هستند!

چیستان:

یک کلمه ی سه حرفی است.

در همه ی عبادت ها مانند نماز، وضو، تیمم، غسل و..... وجود دارد.

اگر آن را برعکس کنیم هم نام سوره ی ۹۵ قرآن کریم است و هم نام میوه ای قرآنی است.

خود آزمایی:

- ۱- نماز مغرب یک نماز ..... رکعتی است.
- ۲- در رکعت سوم "تسبیحات اربعه" را ..... بار تکرار می کنیم.
- ۳- در رکعت اول و دوم ابتدا سوره ی ..... را می خوانیم.
- ۴- ذکر تسبیحات اربعه کدام است؟
  - الف) سبحان ربی العظیم و بحمده
  - ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده
  - ج) سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر
- ۵- در کدام نماز "تسبیحات اربعه" را می خوانیم؟
  - الف) نماز مغرب
  - ب) نماز صبح
- ۶- در رکعت دوم، بعد از خواندن حمد و سوره ؛ کدام ذکر را می گوئیم؟

الف) تسبیحات اربعه

ب) قنوت

ج) تشهد

د) سجده

۷- ذکر تسبیحات اربعه را به ترتیب شماره گذاری کنید.

☐ و الله اكبر
☐ و الحمد لله
☐ سبحان الله
☐ و لا اله الا الله

۸- ذکر تشهد را به ترتیب شماره گذاری کنید :

☐ اللهم صلى على محمد و آل محمد
☐ و اشهد ان محمدا عبده و رسوله
☐ اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له

۹- ذکر سلام را به ترتیب شماره گذاری کنید :

☐ السلام علينا و على عباد الله الصالحين
☐ السلام عليكم و رحمه الله و بركاته
☐ السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و بركاته

مناجات

ای خدای دانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به درستی یاد بگیرم.

ای خدای توانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به خوبی انجام دهم.

ای خدای آمرزنده ی مهربان! از تو می خواهم اگر گاهی در انجام تکالیف دینی کوتاهی کردم مرا ببخشی .

ای خدای بزرگ! اگر شیطان وسوسه ام کرد و از عبادت تو غافل شدم ، مرا به سوی خودت باز گردان.

ای خدای بخشنده! کمکم کن تا از کارهای حرام دوری کنم و کارهای درست و شایسته انجام دهم .

ای خدای مهربان! یاری ام کن تا با انجام عبادات و احکام دین به تو نزدیک تر شوم.

خدا یا! در انجام عبادت های دینی فقط از تو یاری می گیرم و فقط تو را می پرستم.

"اَيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اَيَّاكَ نَسْتَعِينُ"

منابع:

- ۱- برگزیده ی احکام ویژه ی نوجوانان، دفتر معاونت امور اجتماعی، ۱۳۷۲، تهران: سازمان بهزیستی کشور
- ۲- پیام های آسمان، پایه ی هفتم، ۱۳۹۳
- ۳- احکام شرعی ویژه ی کودکان و دانش آموزان استثنایی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و مرکز ملی پاسخگویی به سئوالات دینی. ۱۳۸۷، تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- ۴- یک سبد گل سرخ، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۵، تهران: انتشارات راهبردهای سنجش اندیشه.
- ۵- رساله ی آموزشی، آیت الله خامنه ای ، ۱۳۹۲، تهران: فقه روز.
- ۵- صد و چهار پرسش و پاسخ درباره ی موضوعات گوناگون، غلامرضا حیدری ابهری، ۱۳۹۲، تهران: قدیانی.
- ۷- نقش تقلید در زندگی انسان، آیت الله مصباح یزدی، ۱۳۸۲، قم: موسسه ی آموزش و پژوهش امام خمینی (ره)
- ۸- راه آسمان احکام دختران ، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۸، مشهد: سنبله
- ۹- پسران آفتاب احکام پسران، علی حسن زاده ، ۱۳۸۶، مشهد : سنبله.
- ۱۰- قرآن کریم
- ۱۱- رساله ی توضیح المسائل امام خمینی (ره)
- ۱۲- کتاب های درسی دین و زندگی دوره ی دوم متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه
- ۱۳- کتاب های درسی دینی دوره ی اول متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه.
- ۱۴- ستاد اقامه ی نماز. گلستان شکوفه، ویژه ی دانش آموزان ابتدایی
- ۱۵- فردی، امیرحسین و نادری، ناصر یک سبد گل سرخ ویژه نامه ی جشن عبادت دختران ۹ ساله . تهران. راهبردهای سنجش اندیشه، ۱۳۸۵
- ۱۷- ارفع، سیدکاظم. آموزش نماز. تهران: پیام عدالت ۱۳۸۸
- ۱۸- حضرت آیت ا... خامنه ای. از ژرفای نماز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۷۶
- ۱۹- بهتاج، حاج یدالله . چهل داستان درباره ی نماز و نمازگزاران. تهران: سبحان ۱۳۷۳

- ۲۰- قرائتی، محسن. پرتوی از اسرار نماز . قم ستاد اقامه ی نماز ۱۳۷۴
- ۲۱- شیرازی، بی آزار. راز نماز، تهران : بعثت ۱۳۷۰
- ۲۲- علی نیا، رضا و علی نیا، نجیبه. شمیم نماز. آمل: فکر سبز ۱۳۹۱
- ۲۳- حیدری ابهری، غلام رضا. ۵۵ پرسش و پاسخ درباره ی نماز. تهران: قدیانی ۱۳۹۲
- ۲۴- حسن زاده، علی. احکام پسران آفتاب ۱ ویژه ی اول راهنمایی. تهران : سنبله ۱۳۹۰
- ۲۵- محمدی، محمد. فرصت پرواز روش هایی برای هدایت کودکان و نوجوانان به نماز. تهران: مهربرنا ۱۳۸۶

گردآورندگان: فاطمه بور و ناهید نظری کویانی

با همکاری محمدحسن خدری و سیده فاطمه طیبی خواه